مجمل عقيدة السلف الصالح
mücmel
selefi salih
akidesi
şeyh salih bin fevzan
kitab ve sünnete davet

بسم الله الرحمن الرحيم

MÜCMEL SELEFİ SÂLİH AKÎDESİ

ŞEYH SALİH BİN FEVZAN

KİTAB VE SÜNNETE DAVET YAYINLARI
1436

MÜCMEL SELEFİ SÂLİH AKÎDESİ

ŞEYH SALİH BİN FEVZAN

tercüme
Ebu Turab bin AbdurRahman es-Sivasi

tashih ve yayına hazırlama
Ebu Umeyr bin Muhammed et-Turki

irtibat:
kitabvesunnet@gmail.com

YAYIN HAKKI İSLAM ÜMMETİNE VAKIFTIR, DİLEYEN ÇOĞALTABİLİR

بسم الله الرحمن الرحيم

MUKADDİME

Hamd, âlemlerin Rabbi Allah'adır. Salât ve selam, nebîlerin hâtemi ve resûllerin imamı olan, âlemlere rahmet olarak ba's edilen, risâleti tebliğ eden, emaneti eda eden, ümmete nasîhat eden, Allah yolunda hakkıyla cihad eden, dîn kendisi ile kemâle eren, nimet kendisi ile tamam olan, mahlukata ona itaat etmek ve ona tâbi olmak vacip kılınan, kendilerine onu nefislerinden, ana-babalarından, çocuklarından ve tüm insanlardan daha fazla sevmek vacip kılınan nebîmiz Muhammed'e olsun.

Emmâ Ba'du:

İnşâAllah, her Müslüman erkeği ve her Müslüman kadını ilgilendiren bir konuyu ele alacağız ki bu konu, akîdedir. Akîde, tüm amelleri sahîh kılan esastır. Selîm bir akîde üzere bina olunmayan her amel, kendini ne kadar yormuş olursa olsun, kendini bu amele ne kadar adamış olursa olsun, sahibinden reddedilir.

Akîde, dînin esasıdır; evvelinden âhirine nebî ve resûllerin davetinin hülâsasıdır. Nitekim kul, Kıyamet günü akîdeden sual olunur. Eserde varid olmuştur ki: Evvelkiler ve sonrakiler, iki kelimeden sual olunurlar:

(a) Neye ibadet ediyordunuz?

(b) Ve resûllere ne cevap verdiniz?

Kıyamet günü tüm mahluk(at), bu iki kelimeden sual olunur.

Birincinin cevabı: "Lâ ilâhe illAllah"a şehadet etmektir; ikincisinin cevabı ise: "Muhammedun resûlUllah"a kavlen ve amelen şehadet etmektir.

SAHİH SABİT AKÎDE

Sahih akîde, Allah Resûlü (صلى الله عليه وسلم)'in getirdiği ve kendisine davet ettiği akîdedir. Nebî (صلى الله عليه وسلم), sahih akîdeyi beyan etmiştir:

"…ve ümmetim yetmişüç millete ayrılacaktır. Hepsi Ateşte biri haric."

Dediler ki: "Ve o hangisidir ey Allah'ın Resûlu?"

Buyurdu ki:

"Benim ve ashabımın üzerinde olduğu üzere olandır."[1]

Her kimin itikadı, Resûl (صلى الله عليه وسلم) ve ashabının itikadlarına muvafık olursa, şüphesiz ki o kimse, Allah'ın azabından necat bulur ve Cennete girer. Bunun için, bu akîdeye iltizam eden ve bu akîde üzere sebat eden fırka, "Fırka-i Naciyye (Kurtulan Fırka)" olarak adlandırılmıştır.

[1] Tirmizî tahric etmiştir. Şeyh el-Elbani (رحمه الله) Sahihu Suneni Tirmizî'de (2641.) hadis için: "Hasendir." demiştir.

Bu fırkanın bu isimle adlandırılmasının sebebi onun, Allah (عز وجل)'nin azabından kurtulmuş olmasına râcidir. İşte o, yetmişüç fırka arasından bir fırkadır. Diğer fırkalar ise Ateş'tedir -(bundan) Allah'a sığınırız-.

O halde Fırka-i Nâciyye, Resûl (صلى الله عليه وسلم)'den ve Sahabesinden başlayarak Saat'in kıyamı[2] ânında bu Muhammedî ümmetin âhirinin nihayetine kadar her zamanda, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'tır. Hadiste varid olduğu üzere:

"Ümmetimden bir taife, daima hak üzere zahir olacaktır. Onları perişan etmek isteyenler de, onlara muhalefet edenler de, Allah'ın emri gelinceye dek bu taifeye zarar veremeyecekler ve o taife, zahir hâl üzere kalacaktır."[3]

[2] Kıyametin kopması [mütercim]

[3] Müslim, el-İmâre (1920); Tirmizî, el-Fiten (2229); Ebu Davud, el-Fiten ve'l-Melâhim (4252); İbni Mace, el-Mukaddime (10); Ahmed (5/279)

HAK TEKTİR, BÖLÜNEMEZ

Evet, fırkalar çoğaldı; itikadlar ve mezhebler çoğaldı; kaviller çoğaldı. Allah Resûlu (صلى الله عليه وسلم)'in dîni şudur: Allah (عز وجل) şöyle buyurmuştur:

"Ve muhakkak ki bu benim dosdoğru yolumdur, ona tabi olun ve (başka) **yollara tabi olmayın** (ki) **sizi O'nun yolundan ayırmasınlar. Bununla size tavsiye etti, umulur ki takva sahibi olursunuz."**[4]

Allah'ın sırâtı: Allah (عز وجل)'nin, Resûlu (صلى الله عليه وسلم)'i gönderdiği; O (صلى الله عليه وسلم)'in Sahabe-i Kirâmının, fazîletli asırların ve Saat kaim olana dek bu ümmetin sonradan gelenlerinin onların eserine tâbi olduğu kimselerin üzerinde yürüdüğü yoldur. İşte Allah'ın **"…yolu…"** budur. Bu yola muhalif olan ve bu yoldan muhtelif olan şeyler ise **"…yollar…"**dır.

Nebî (صلى الله عليه وسلم) dosdoğru bir çizgi çizdi. Bu çizginin iki yanına da eğri çizgiler çekti. Aleyhisselâtu vesselâm, dosdoğru çizgi hakkında buyurdu ki:

[4] En'âm Sûresi, 153. âyet

"İşte bu, Allah'ın yoludur."

Dosdoğru çizginin yanındaki farklı farklı çizgiler hakkında ise buyurdu ki:

"İşte bunlar da yollardır. Bu yolların her birinin üzerinde, o yola davet eden bir şeytan vardır."[5]

İşte bu, şu âyet-i kerîmenin anlamı hakkında Allah Resûlu (صلى الله عليه وسلم)'den gelen îzahî bir beyandır:

"Ve muhakkak ki bu benim dosdoğru yolumdur, ona tabi olun…"[6]

O halde selîm akîde ashabı, dalâletten, Ateş'ten ve hevâlardan kurtuluş ashabı bir cemaattır. Onlar, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'tır. Allah (عز وجل) bizleri ve sizleri onlardan eylesin; bizleri onlarla bir araya getirsin ve bizi, kendisine kavuşacağımız güne kadar onların menheci üzere yürüme ile rızıklandırsın.

---

[5] Ahmed (1/435); Dârimî, el-Mukaddime (202). [Hadisi keza Hakim tahric etmiş ve sahih olduğunu, Buhari ve Müslim'in tahric etmediklerini söylemiştir. Yayıncı]

[6] En'âm Sûresi, 153. âyet

ALLAH'A VE RESÛLU'NE İTAAT EDENLERİN VE ALLAH RIZASINI KESBETMEK İÇİN SABREDENLERİN KONUMU

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, bazı zamanlarda azalabilirler, çoğalabilirler; çok az sayıda olabilirler ama bereket ve hayır onlardadır. Çünkü onlar, hak üzeredirler. Hak üzere olan kimseler, azlıktan korkmazlar, düşmanların çokluğundan haşyet duymazlar.

Allahu (سبحانه وتعالى) şöyle buyurmuştur:

"Ve kim Allah'a ve Resûlune itaat ederse, işte onlar, Allah'ın kendilerine nimet verdiği nebîler ve sıddıklar ve şuhedâ ve salihlerle beraberdirler. Ve onlar ne güzel refiktirler."[7]

Yoldaşları, Allah'ın kendilerine nimet bahşettiği bu Nebîler, Sıddıklar, Şehidler ve Salihler olan kimseler kimden korkacaklar ki?

Allah'ın rızasını umarak sabredenler...

7 Nisa Sûresi, 69. âyet

Fakat bu, kulun basîret ve ilim üzere olmasını, bu zatların yolunu araştırmasını, bu yol üzere sabretmesini ve muhaliflerin eziyetine tahammül etmesini gerektirir.

Allah (سبحانه وتعالى)'nın sırâtı üzere, hak dîni üzere, Sünnet üzere, sabreden kimse, insanların eziyetine maruz kalır; kınama ve sitem alır; hatta bu (eziyet), azab etme, öldürme ve sürgün etme boyutlarına dahî ulaşabilir. Fakat o, hak üzere olduğu müddetçe, tuzak kuranların tuzağı ona zarar veremez. Kısa vadede isabet alsa bile, âkıbet onundur. Ve âkıbet, müttakîlerindir.

EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT'IN AKÎDESİ VE ALLAH'A İMANIN ANLAMININ BEYANI

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın akîdesi: Allah'a, meleklerine, kitaplarına, resûllerine, Âhiret Gününe iman etmek; ve hayrı ile şerri ile kadere iman etmektir.

Yetmişiki fırka şeklinde muhalif olanlar, bu asıllara muhalif olmuşlardır; sapanlar, bu asıllardan sapmışlardır.

Fakat ehl-i hak, hak üzere sabittir. İnsanların kendilerine yönelttiği imtihan ve baskı ile karşı karşıya kalırlar ama onlar, hak üzere sabittirler ve hakkın alternatifini istemezler.

ALLAH'A İMANIN MÂNÂSI

Allah'a iman; Allah (سبحانه وتعالى)'nın rubûbiyyet ve ulûhiyyette ve kendisine ait isim ve sıfatlarda vahdaniyetine kesinkes itikad etmek anlamına gelmektedir. Bu ifade imanın, Tevhîd'in üç nevi (türü) zımnında olduğuna işaret eder:

(1) Rubûbiyyet Tevhîdi
(2) Ulûhiyyet tevhîdi
(3) İsimlerin ve Sıfatların Tevhîdi

BİRİNCİ NEVİ: RUBÛBİYYET TEVHÎDİ

Rubûbiyyet tevhîdi, fıtratta merkezlenmiştir. Yaratılmışlardan hiç kimsenin, rubûbiyyete itiraza mecali olmamıştır. Hatta küfrün başı İblis bile şöyle demiştir:

"Dedi ki: Rabbim, beni iğva ettiğin için..."[8]

Yine İblis şöyle demiştir:

"Senin izzetin için elbette onların hepsini iğva edeceğim."[9]

O, Allah'ın rubûbiyyetini ikrar etmiş ve Allah'ın izzeti üzerine yemin etmiştir.

Diğer kafirler de aynı şekilde rubûbiyeti ikrar etmişlerdir. Örneğin Ebu Cehil, Ebu Leheb ve sonradan gelen küfür önderleri de küfür ve dalâlet üzere olsalar dahî rubûbiyet tevhîdini ikrar ediyorlardı.

Allah (عز وجل) şöyle buyurmuştur:

[8] Hicr Sûresi, 39. âyet
[9] Sâd Sûresi, 82. âyet

"Ve elbette eğer onlara onları kim halk etti (diye) **sual etsen, elbette diyecekler ki: 'Allah'."**[10]

Allahu (سبحانه وتعالى) yine şöyle buyurmuştur:

" De ki: 'Eğer biliyorsanız, her şeyin melekûtu elinde olan, her şeyi koruyan ve kendisi korunmaya (ihtiyacı olmaya)**n kimdir?' Diyeceklerdir ki: 'Allah'ın.'"**[11]

Allahu (سبحانه وتعالى) yine şöyle buyurmuştur:

"De ki: Sema'dan ve Arz'dan size kim rızık veriyor? Yahut kulak ve gözlerinize hükmeden kim? Ölüden diriyi, diriden de ölüyü çıkaran kim? İşleri kim idare ediyor? Diyeceklerdir ki: 'Allah'."[12]

Demek ki onlar, tüm bunları ikrar ediyorlardı; sıkıntıya düşünce duayı Allah'a halis kılıyorlardı. Çünkü onlar, kendilerini sıkıntıdan ancak Allah (سبحانه وتعالى)'nın kurtarabileceğini; ilahlarının ve putlarının onları felaketlerden kurtaramayacaklarını biliyorlardı.

Allah (سبحانه وتعالى) şöyle buyurmuştur:

---

[10] Zuhruf Sûresi, 87. âyet

[11] Mu'minûn Sûresi, 88 ve 89. âyetler

[12] Yunus Sûresi, 31. âyet

"Ve size denizde bir zarar dokunduğunda O'ndan başka kime dua ediyorsanız kaybolur gider. Artık ne zaman ki sizi karaya necat buyurunca i'râz edersiniz. Ve insan çok nankör olmuştur."[13]

Tevhîd'in bu türüne boyun eğen kimse, İslam'a girmiş ve Ateş'ten kurtulmuş olmaz. Örneğin kafirler, Rubûbiyyet Tevhîdi!ni ikrar etmişlerdir ama onların bunu ikrar etmesi, kendilerini İslam'a dahil etmemiş; Allah da onları müşrikler ve kafirler olarak adlandırmış ve onlar hakkında -Rubûbiyyet Tevhîdi'ni ikrar etmelerine rağmen- Ateş'te ebedî kalma hükmünü vermiştir.

Bu noktada bazı akîde tasnifçileri -kelamcıların metodu üzere- Tevhîdi, "Allah'ın varlığını ikrar etmek, Allah'ın yaratıcı olduğunu ve yarattıklarına rızık verici olduğunu ikrar etmek" şeklinde tefsîr ederek yanılıyorlar. Onlara diyoruz ki bu, Allah'ın, nebîleri ile gönderdiği akîde değildir. Şüphesiz ki kafirler ve müşrikler -İblis bile- Rubûbiyyet Tevhîdi'ni ikrar ediyorlardı.

Herkes, Tevhîd'in bu türünü ikrar ve itiraf etmektedir. Resûller insanlardan, Allah'ın Hâlik,[14] Rezzak,[15] Muhyî,[16]

---

[13] İsra Sûresi, 67. âyet

[14] halk eden, yaratan

[15] rızık veren

[16] hayat veren, dirilten

Mumît[17] olduğunu ikrar etmelerini talep etmek için gelmemişlerdir. Çünkü bu, yeterli değildir ve Allah'ın azabından kurtarmaz.

[17] öldüren

İKİNCİ NEVİ: ULÛHİYYET TEVHÎDİ

Ulûhiyyet Tevhîdi, İbadet Tevhîdi'dir; irade ve kasıd tevhîdidir. Tevhîdin bu türü, konunun özüdür; resuller ve ümmetleri arasındaki husûmetin mahallidir. Her resûl, kavmine şöyle diyerek gelmiştir:

"Ey kavmim, Allah'a ibadet edin. Sizin için O'ndan gayri bir ilâh yoktur."[18]

Hiçbir resûl, kavmine: "Ey kavmim, şüphesiz ki Allah, sizin rabbinizdir." dememiştir. Çünkü kavimler, rubûbiyyeti (zaten) ikrar ediyorlardı. Fakat resûller, kavimlerinden "rubûbiyyetini, tek yaratıcı olduğunu, tek rızık verici olduğunu, işleri tek olarak tedbîr edici olduğunu ikrar ettikleri Rab'lerine ibadet etmelerini; yaratma ve tedbîr husûsunda O'nu tek olarak gördükleri gibi, aynen ibadet etme husûsunda da O (عز وجل)'yi tek olarak görmelerini" talep etmişlerdir. Resûller, kavimlerinin ikrar ettiği şeyi, yine kavimlerinin aleyhine delîl olarak almışlardır.

[18] A'raf Suresi, 59. ayet

Kur'ân-ı Kerîm Rubûbiyyet Tevhîdi'ni, kafirler aleyhine hüccet getirme ve onlardan kendilerine gerekli olan şeyi talep etme bâbından zikreder. Ey kafirler, madem ki Allah'ın tek Hâlik, tek Rezzak olduğunu, felaketlerden kurtaranın O olduğunu, sıkıntılardan kurtaranın O olduğunu itiraf ediyorsunuz; niçin Allah'ı, yaratamayan, rızık veremeyen, emirden hiçbir şeye malik olamayan, mahlukatı idare kudreti olmayan başkasına eşit tutuyorsunuz?

"Halk eden, halk etmeyen gibi midir? Tezekkür etmez misiniz?"[19]

O halde Ulûhiyyet Tevhîdi, resûllerin kendisine davet ettiği ve kavimlerinden talep etmiş oldukları Tevhîd türüdür. Tevhîd ehli ile bâtıl ehli arasında, bu Tevhîd türü üzerindeki savaş günümüze kadar süregelmektedir.

Selîm akîde ehli, 'kabirlere ve türbelere ibadet ederek, ve şahısları kutsallaştırarak, ve onlara rubûbiyyet husûsiyetlerinden tahsîs ederek Ulûhiyyet Tevhîdi'nden sapan ve müşriklerin dînine dönen', bu meyandaki kimselerden, 'selîm akîdeye dönmelerini, ibadetlerde Allah'ı birlemelerini, üzerine bulundukları tehlikeli hâli terk etmelerini' talep etmektedirler.

[19] Nahl Sûresi, 17. âyet

Çünkü bu hâl, cahiliyyenin dînidir; hatta belki de cahiliyyenin dîninden daha da şedîdtir. Çünkü cahiliyye ehli, sıkıntı hâlinde ihlâs ile Allah'a yöneliyorlar; rahatlık hâlinde şirk koşuyorlardı.

Bunlar ise -bâtıl ehli-; bunların şirki darlıkta da bollukta da devam etmektedir. Hatta sıkıntı hâlinde bunların şirki daha da şiddetlidir... İşleri zorlaştığı zaman onların velîlerden, kabirde yatanlardan ve ölülerden meded dilendiklerini duyarsın. Müşrikler en azından, kendilerine zarar dokunduğu zaman, Allah (عز وجل)'ye ihlâs ile dua ediyorlardı.

İşte bu, Tevhîd türlerinin ikincisidir. Ve o, resûllerin tüm ümmetlerden, Allah'a halis kılmalarını istedikleri Tevhîd türüdür. Çekişmenin vukû bulduğu Tevhîd odur. Allah Resûlü (صلى الله عليه وسلم)'in, uğruna müşriklerle -(onlar Ulûhiyyet Tevhîd'indeki şirki) terkedinceye dek- savaşa girdiği Tevhîd budur.

İşte "Lâ ilâhe illAllah"ın mânâsı budur. Çünkü "ilah" sözcüğü, "ma'bûd"[20] anlamına gelmektedir. "Lâ ilâhe illAllah" Kelime-i Tevhîd'inden "Allah (سبحانه وتعالى)'dan başka hakkıyla ma'bûd yoktur" anlamını çıkarmaktayız.

[20] ibadet edilen, ibadet olunan

"İlah" sözcüğünün mânâsı, bazı dalâlet ehlinin söylediği gibi değildir. Onlar diyorlar ki: "'İlah' sözcüğünün anlamı, var etmeye ve yaratmaya kadir olandır." Bilakis "ilah" sözcüğü, "أله يألهe-li-he-ye'le-hu" kökünden "ma'bûd" anlamına gelir. "E-li-he" fiili, sevilen ve ibadet edilen anlamına gelmektedir.

ÜÇÜNCÜ NEVİ: İSİM VE SIFAT TEVHÎDİ VE ANLAMI

Bunun anlamı, Allah (عز وجل)'nin kendi nefsi için isbat ettiği ve Resûlü (صلى الله عليه وسلم)'in O (عز وجل) için isbat ettiği isimleri ve sıfatları Allah için isbat etmek; Allah'ın, kendi nefsinden nefy ettiği, ve Resûlu (صلى الله عليه وسلم)'in O (عز وجل)'den nefyettiği noksanlıkları ve kusurları, tahrîf etmeden, ta'tîl etmeden, tekyif etmeden ve temsîl etmeden Allah'tan nefyetmektir. Çünkü Allah (سبحانه وتعالى) şöyle buyurmuştur:

"Hiçbir şey, O'nun misli gibi değildir. Ve o Semi'dir, Basir'dir."[21]

Yine Allah (سبحانه وتعالى) şöyle buyurmuştur:

"Artık Allah için meseller darb etmeyin. Muhakkak ki Allah bilir ve siz bilmezsiniz."[22]

Âyetu'l Kürsî'de, İhlas Sûresi'nde, Allah'ın isimlerini ve sıfatlarını zikreden Mekkî sûrelerin çoğunda ve Medenî

[21] Şûrâ Sûresi, 11. âyet

[22] Nahl Sûresi, 74. âyet

sûrelerde -hatta Kur'ân'ın çoğunda- bu husus varid olmuştur.

KUR'ÂN-I KERÎM ÂYETLERİNİN, ALLAH'IN İSİMLERİ ve SIFATLARINI ZİKRETMEKTEN HÂLÎ OLMAMASI

Kur'ân âyetlerinin çoğu, Allah'ın isimlerini ve sıfatlarını zikretmekten geri durmaz. Her sûre: **"Rahmân, Rahîm Allah'ın ismiyle"** ile başlar. Bunun anlamı, Allah için 'ismin' isbat edilmesi; O'nun Rahman, Rahîm olduğunun isbat edilmesi ve Allah (عز وجل) için bunların dışındaki sıfatların da isbat edilmesidir.

Allah (عز وجل), nefsini sıfatlar ile vasfetmiştir; nefsini isimlerle tesmiye etmiştir. Bize vacip olan, bunları isbat etmek, Allah'ın Kitab'ında geldiği hâl üzere bunlara itikad etmek; akıllarımızla müdahelede bulunmamak; anlayışımızla ve kendi idrakimiz ile tevil etmemek; Allah (سبحانه وتعالى) hakkında hüküm vermemektir. Çünkü Allah, kendi nefsini, gayrından daha iyi bilir. Allah (عز وجل) buyuruyor ki:

"O onların önlerindekini ve arkalarındakini bilir ve O'nu, ilmen ihata edemezler."[23]

[23] Tâhâ Sûresi, 110. âyet

Allah (عز وجل) yine şöyle buyuruyor:

"Allah, O'ndan başka ilah yoktur. O, Hayy ve Kayyum'dur. O'nu bir uyuklama ve bir uyku almaz. Semâvattakiler ve Arz'dakiler O'nundur. O'nun izni olmadan indinde kim şefaat sahibidir? Önlerindekileri ve arkalarındakileri bilir. Dilediğinden başka O'nun ilminden bir şey ihata edemezler."[24]

Allah (عز وجل), O'na misallar atfetmeyi; Onunla beraber denkler, vazîfeliler (ve) benzerler edinmeyi bize nehyetmiştir. Çünkü Allah'ın benzeri de yoktur, örneği de yoktur, şerîki de yoktur, dengi de yoktur. Allah, şirk koştukları şeylerden sübhândır ve teâlâdır.

Allah (عز وجل)'ye isimleri ve sıfatları ile dua ederek ibadet ederiz. Allah (سبحانه وتعالى) şöyle buyurmuştur:

"Ve en güzel isimler Allah'ındır. Artık O'na onlarla dua edin. Ve O'nun isimlerinde ilhad edenleri bırakın. Onlar amel etmekte olduklarının cezasını göreceklerdir."[25]

O (سبحانه وتعالى) bize aşağıdaki hususları izah etmiştir:

---

[24] Bakara Sûresi, 255. âyet

[25] A'râf Sûresi, 180. âyet

Birincisi: Kendi nefsi için isimleri isbat etmiştir:

"Ve en güzel isimler Allah'ındır."[26]

İkincisi: Bu isimleri, **"en güzel isimler"** olarak vasfetmiştir. Allah'ın isimlerinin hepsi, en güzeldir.

Üçüncüsü: Bize, bu isimlerle dua etmemizi emretmiştir.

Dördüncüsü: Bizi, isimlerinde ilhada düşmekten nehyetmiştir.

"İlhad" sözcüğünün anlamı "meyletmektir/sapmaktır". Allah'ın isimlerinde ilhada düşmek, bu isimlerin delâlet ettiği şeylerden, tahrif ederek ve Allah'ın bu isimlerle murad ettiği mânâyı almayarak o isimleri ihtimal dışı olan mânaya tevil ederek sapmaktır. Nitekim Cehmiyye, Mu'tezile ve onların izinde giden dalâletteki fırkaların yaptığı budur.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat ise bu konuda, müstakîm bir çizgi üzeredirler. Ehl-i Sünnet, -Allah'a hamd olsun- dinlerinin tüm hususlarında bu hâl üzeredirler. Fakat onlar, akîde bâbına daha fazla ihtimam, daha fazla özen tahsis etmektedirler. Çünkü akîdedeki dalâlet, büyük bir

[26] A'râf Sûresi, 180. âyet

dalâlettir. Akîdede yapılan hata, ağırdır, ayak kaydırıcıdır, anlayışları dalâlete düşürücüdür. Akîdede yapılan hata, diğer hususlarda yapılan hatalar gibi değildir. Çünkü akîdede hata yapan kişinin küfre, büyük inhirâfa ve derin bir dalâlete düşmesinden korkulur.

Dînin tüm hususlarında hatâya düşmek caiz değildir ama akîde dışındaki alanlarda hata yapan bir kimsenin yaptığı hata, (akîde hususunda işlenen hatâya göre) daha hafiftir. İnsanın hata üzere devam etmesi veya bir hatalıyı taklid etmesi caiz değildir. Bir de tabî ki bazı hatalar, bazı hatalardan daha şedîdtir.

Akîdede işlenen hata, en şiddetli hatadır. Akîdede gösterilen sapma, en şiddetli sapmadır. Çünkü akîdede işlenen hatanın tedavisi yoktur. Ama akîde dışında işlenen hata, meşîet altındadır:

"Muhakkak ki, Allah kendisine şirk koşulmasını mağfiret etmez ve bunun dûnunda olanları dilediği kimse için mağfiret eder. Ve kim Allah'a şirk koşarsa artık mutlaka o, derin bir dalâletle dalâlete düşmüştür."[27]

Başka bir âyette ise şöyle buyrulmaktadır:

[27] Nisâ Sûresi, 116. âyet

"Ve kim Allah'a şirk koşarsa, artık mutlaka azîm bir ünah (ile) **iftira etmiştir."**[28]

[28] Nisâ Sûresi, 48. âyet

DÎNİN KALAN ASILLARINA İMAN

Dînin 'meleklere, kitablara, resullere, Âhiret gününe, hayrı ile şerri ile kadere kadere iman' şeklindeki diğer asıllarına iman etme hususuna gelince; bunların tümü, Allah (عز وجل)'ye iman etmeye tâbidir. Bunların hepsi, Allah (سبحانه وتعالى)'ya iman etme aslından fürû etmiştir. Çünkü bize meleklerin varlığını, Allah (عز وجل) haber vermiştir; bize mazi gaybları ve resûllerin risaletini O haber vermiştir; ve bize Âhiret Günü'nden ve o günde olacaklardan da O haber vermiştir.

Bize vacip olan, bunlara iman etmektir. Bunların ekserîsi, gayba imandandır.

- Biz, Allah'a iman ederiz; O'nun meleklerine iman ederiz. Bu, gayba imanın en büyüğündendir.

- Aynı şekilde biz, kendilerini görmesek de resûllere iman ederiz. Elbette biz, resullere, Allah'ın "O (عز وجل)'nin, evveli Nuh ve âhiri Muhammed (صلى الله عليه وسلم) olmak üzere, müjdeci ve uyarıcı resûller gönderdiği" şeklindeki haberine binaen iman ederiz.

- Yine biz, kendilerini görmesek de meleklere iman ederiz. Elbette onlara, Allah (سبحانه وتعالى)'nın haberine ve Resûlu (صلى الله عليه وسلم)'in haberine binaen iman ederiz.

- Aynı şekilde, henüz gelmemiş olsa bile Âhiret Günü'ne iman ederiz. Elbette bu hususta biz, Allah'ın haberine ve Resûlu (صلى الله عليه وسلم)'in haberine itimad ederiz. İşte bu, sahih imandır.

KADERE İMAN VE
KADERE İMANIN DERECELERİ

Aynı şekilde hayrı ile şerri ile kadere de iman ederiz. Kadere iman, dört dereceyi ihtiva eder:

1. Allah'ın, olan şeyleri, olacak şeyleri bildiğine, Arz'da da Semâ'da da hiçbir şeyin Allah'a gizli kalmayacağına, geçmiş ve gelecek gayblardan hiçbir şeyin O'na gizli kalmayacağına, hepsinin de aynı şekilde O (عز وجل)'nin ilminde olduğuna iman etmektir.

2. Allah'ın bunları, her şeyin mikdarlarını yazmış olduğu Levh-i Mahfuz'a yazdığına iman etmektir. Nitekim hadiste şöyle gelmiştir:

"Allah'ın ilk yarattığı şey, kalemdir. Allah, kaleme: 'Yaz' buyurmuştur. Kalem de 'Ne yazayım?' diye sormuştur. Allah: 'Kıyamet gününe kadar olacak şeyleri yaz.' buyurmuştur."[29]

[29] Sunen-i Ebî Davud, Sünnet Kitabı (4700); Sunen-i Tirmizî, Kader Kitabı (2155). Şeyh el-Elbani Sahihu Sünen-i Ebî Davud'ta ve Sahihu Sunen-i Tirmizî'de hadis için: "Sahihtir" demiştir.

Allah'ın, cereyan eden her şeyi ve vâki olan her şeyi bildiğine ve Allah (سبحانه وتعالى)'nın bunları Levh-i Mahfuz'a yazdığına, Allah'ın **"Arz'da ve nefislerinizde musibetten bir şey isabet etmez, illâ ki onu yaratmamızdan önce kitabta** (yazılı)**dır. Muhakkak ki bu, Allah'a kolaydır."**[30] kavlinde geçtiği üzere iman ederiz. Hiçbir şey Levh-i Mahfuz'da yazılı olan şeyden muhtelif olamaz. Yaratılmışların mikdarları ve kaderin Levh-i Mahfuz'a yazılışı, semâvatın ve Arz'ın yaratılışından 50.000 sene öncedir.

Nebî (صلى الله عليه وسلم)'den sahîh olarak gelen bir hadiste geçtiği üzere, Levh-i Mahfuz'da kayıtlı olmayan hiçbir şey yoktur. Nitekim Allah (سبحانه وتعالى) şöyle buyurmuştur:

"Ve indîmizde hafîz bir kitab vardır."[31]

3. Allah'ın şâmil meşîetine, ve her şey için O'nun iradesine, ve Allah bir şeyi irâde-i kevniye ile murad ettiği ve dilediği zaman, o şeyin kesinlikle vukû bulacağına iman etmektir. Varlık âleminde hiçbir şey, Allah (سبحانه وتعالى)'nın iradesi olmadan, meşîeti ve tedbîri olmadan vâki olamaz.

[30] Hadîd Sûresi, 22. âyet
[31] Kaf Sûresi, 4. âyet

4. Dördüncüsü de, her şeyin Allah (سبحانه وتعالى) tarafından yaratılmış olduğuna iman etmektir.

"Allah, her şeyin halk edicisidir. Ve O, her şey üzerine vekîldir."[32]

Varlık âleminde olmuş ve olmakta olan her şey, Allah (سبحانه وتعالى)'nın yaratması ve var etmesi iledir. Varlık âleminde hiç kimse, hiçbir şeyi var edemez. Bu kâinatta, Allah'ın dûnunda hiç kimse, hiçbir şey yaratamaz.

[32] Zümer Sûresi, 62. âyet

İNSANIN İRÂDESİNİN, ALLAH (عز وجل)'NİN İRÂDESİNİN HÂRİCİNE ÇIKAMAMASI

Fakat bu, kulun da irade ve meşîetinin olmasına, kulun da seçim ve fiilinin olmasına, fiil etmeye veya fiil etmeyi terk etmeye kudretinin olmasına, zararlıyı faydalıdan temyîz edecek kudretinin olmasına mâni değildir.

İnsan, iradesi ile hayır, hasenat ve taatleri işler; iradesi ile taat ve vacipleri terk eder; iradesi ile ma'sıyet, şer ve muhalefetleri işler. Ve kul, iradesi ve fiili üzere hesaba çekilir. Fakat kulun irade ve meşîeti, Allah (عز وجل)'nin meşîetinden çıkamaz. Nitekim Allah (سبحانه وتعالى): **"Ve âlemlerin Rabbi Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz."**[33] buyurmuş ve kulun meşîetini isbat etmiştir. Fakat O (عز وجل), kulun meşîetini, Allah (سبحانه وتعالى)'nın meşîetine bağlamıştır. Bunun için de: "Bir adam Nebî (صلى الله عليه وسلم)'e: "Allah ve Sen dilersen" deyince; Allah Resûlu (صلى الله عليه وسلم): **"Beni Allah'a denk mi tutuyorsun? Sadece Allah dilerse' de."** buyurmuştur."[34]

---

[33] Tekvîr Sûresi, 29. âyet

[34] Ahmed (1/214, 247, 283) Bknz.: Ehadisu's-Sahiha: 139

BAZI TAİFELERİN, KADERİN ANLAMINI TEFSİR ETMELERİ

Kaderin tefsîrinde bazı taifeler sapmışlardır.

Birinci taife: Cehmiyye ve Cebriyye

Onların kimisi şöyle demiştir:

"Kul, fiilini işlemeye mecburdur. Kulun seçimi de kudreti de iradesi de yoktur. Kul, havada savrulan tüy gibidir, ağaç yaprağı gibidir. Rüzgârlar onu, kendi iradesi olmadan, seçimi olmadan hareket ettirir." İşte bu, Cehmiyye'den Cebriyye ve diğerlerinin görüşüdür.

İkinci taife: Kaderi, yukaridaki birinci taifenin tam aksine tefsir eden Mu'tezile

Bazıları da dediler ki: "Şüphesiz ki insan, kendi fiilini (kendisi) yaratır. Kulun fiilinde Allah'ın tedbîri de yoktur, iradesi de yoktur. Ancak kul, şeyleri bizzat kendi seçer ve kendi kudreti ile müstakil olarak fiil eder. Kulun fiilinin, Allah'ın meşîeti ile bir ilgisi yoktur."

Hatta onların bazısı aşırı giderek şunu dahî söyleyebildiler:

"Şüphesiz ki Allah, şeyleri, olmadan önce bilemez. Bu şeyleri ancak kul başlatır." Bunun için de: "İş reddolundu/işe başlandı"[35] derler.

İşte bunlar, Mu'tezilenin gulâtı[36] olup 'Nefiyci Kaderiyye' olarak adlandırılırlar.

Birinci taife 'Cebriyye' olarak; bu ikincisi ise 'Nefiyci Kaderiye' olarak adlandırılırlar.

Birinci taife, kaderi isbat etmiş ama içeriğinde aşırı gitmiş, kulun iradesini selb[37] etmiştir. Mu'tezile'den müteşekkil ikinci taife ise, tam tersine, kulun meşîeti hususunda aşırı gitmiş, kulun meşîetini isbat etmiş ama

---

35 [Denilmek istinilen şudur: "İşe başlayan da kuldur; işi reddeden de kuldur. Allah ise işi, ancak kul o işe başladıktan sonra bilebilir. Yine Allah, bir işin reddolunduğunu da kul o işi reddettikten sonra bilir." Maalesef zamanımızda da bu tür cahil cühela mevcuttur, bunların akîdesi de aynı cihettedir. Gencin biri bunlardan bir hocaya soruyor: "Hocam, ben şu anda bekârım. Allah, ilerde benim kimle evleneceğimi bilir mi?" Hoca cevap veriyor: "Bilmez evladım. Bunu Allah, sen evlenirken veya evlendikten sonra bilir". Mütercimin notu]

36 aşırı gidenleri

37 inkâr etmek, nefyetmek

Allah'ın meşîet ve iradesini ilgâ[38] etmiştir. Her iki taraf da dalâlete düşmüş ve azîm bir hata etmişlerdir.

[38] lağv etmek, kaldırmak, iptal etmek, hükümsüz kılmak

EHLİ SÜNNET VE'L-CEMAAT'IN, KADERE İMAN HUSUSUNDA VASAT YOLU TAKİP ETMESİ; KADERİYYE'NİN İSE NEFRET VE ZEMMİ HAK ETMESİ

Ehli Sünnet ve'l-Cemaat ise, vasat bir yol izlemiştir. Ehli Sünnet ve'l-Cemaat, 'kul için kudret, seçim ve iradeyi isbat etmiş' ama 'bunların Allah (عز وجل)'nın meşîetine, kudretine ve iradesine tâbi olduğunu ikrar etmişlerdir'. Allah'ın iradesi ve meşîeti olmadan hiç kimse hiçbir şey yapmaya güç yetiremez.

KADERİYYE, NEFRET VE ZEMMİ HAKETMEKTEDİR

Kaderiyye için: "Şüphesiz ki onlar, bu ümmetin mecusileridir." denir. Niçin? Çünkü onlar, "Şüphesiz ki her insan, kendi fiilini müstakil olarak kendisi yaratır" diyerek Allah ile beraber (başka) yaratıcılar isbat etmiş, ve bu sûretle dalâlete düşmüşler, ve bu sûretle Ehl-i Hakkın buğz ve zemmini haketmişlerdir. Çünkü Kaderiyye mensupları, bu büyük asılda -kadere iman hususunda- karmaşaya düşmüşlerdir.

KADERE İMAN, İMANIN ASILLARINDANDIR

Kadere iman etmek, Cibrîl hadîsinde de geçtiği üzere, imanın asıllarındandır. Cibrîl, Nebî (صلى الله عليه وسلم)'e şöyle demiştir:

"Bana imandan haber ver!"

Nebî (صلى الله عليه وسلم) de şöyle cevap vermiştir:

"İman, Allah'a, meleklerine, kitaplarına, resullerine, Âhiret gününe iman etmen, ve hayrı ile şerri ile kadere iman etmendir."[39]

Aynı şekilde, Allah'ın kavlinde de şöyle geçmektedir:

"Muhakkak ki biz, her şeyi bir kader ile halk ettik."[40]

Hadiste de şöyle geçmektedir:

---

[39] Buhari, Tefsîru'l Kur'ân (4499); Müslim, İman (10); Nesai, İman ve Şerâîsi (4991); İbni Mace, el-Mukaddime (64); Ahmed (2/426)

[40] Kamer Sûresi, 49. âyet

"Sana faide verecek şeye hırslı ol ve Allah'a istiâne et. Eğer sana bir musîbet isabet ederse: 'Şayet şöyle şöyle yapsaydım, şöyle şöyle olurdu' deme. Fakat de ki: 'Allah takdir etmiş ve dilediğini yapmıştır'. Şayet kelimesi, şeytanın işine yarar."[41]

Bu hususta hadisler ve nasslar pek çoktur. Bu, bilinen bir asıldır. Bu asılın hakîkati -Allah'a hamd olsun- vâzıhtır. Ehli Sünnet ve'l-Cemaat'ın kader konusundaki akîdesi vâzıhtır, Kitab'da ve Sünnet'te geldiği üzere mübîndir. Bu asıldan sapanlara gelince onlar ancak, kendi nefisleri tarafından, kendi hevâları tarafından yönlendirilmiş, Kitab ve Sünnet'ten yüz çevirmiş kimselerdir.

Aynı şekilde, Kitab'ın ve Sünnet'in rehberliğinden çıkmaya çalışan herkes, Allah (سبحانه وتعالى)'nın şu kavlinde geçtiği üzere kesinlikle dalâlete düşer:

"Ve muhakkak ki bu benim dosdoğru yolumdur, ona tabi olun ve (başka) **yollara tabi olmayın** (ki) **sizi O'nun yolundan ayırmasınlar."**[42]

---

[41] Müslim, Kader (2664); İbni Mace, el-Mukaddime (79); Ahmed (2/370)

[42] En'âm Sûresi, 153. âyet

HÂTİME

Bu, Selef'in ve Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın akîdesi hakkında mücmel bir çalışmadır. Allah (عز وجل) bizi ve sizi, lütfu keremi ile onlardan eylesin; bizi hakka sımsıkı sarılma ile, hak üzere sabretme ile ve kendisine kavuşana dek hak üzere sebât etme ile rızıklandırsın.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın akîdesine sımsıkı sarılan kimse, basîret üzere ve hidayet üzere olur. O kimsenin kalbi, Kitab ve Sünnet üzere yaşadığı için, Resûl (صلى الله عليه وسلم) ve sahabîlerine (رضي الله عنهم) iktidâ ederek vâzıh bir delil üzere yaşadığı için mutmain ve sabit olur. O kimse, itmi'nan üzeredir; dîni hususunda sebât üzeredir. Dalâlet ehlinin asla nail olamayacağı hayırlar, sebat ve büyük meziyetler, sadece Ehl-i Sünnet akîdesine sahip olan kimselere nasip olur.

Sapkınlar daimî bir gam ve her nereye gitseler de her nereye yaslansalar da kendilerinden ayrılmayan kalıcı bir endişe içerisindedirler.

Ehl-i Sünnet vel Cemaat ise, hak üzere sebatkârdırlar, haktan ayrılmazlar, sarsılmazlar ve onların indinde hevâ,

rey ve ihtilaflar ortaya çıkmaz. Çünkü onların, menheci birdir; yolları birdir; ve delilleri birdir.

Allah (سبحانه وتعالى), Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat akîdesine sımsıkı sarılanlara ikram, Cennet, fenâ ve zeval bulmayan mukîm nimetler içerisinde ebedîlik hazırlamıştır.

Nitekim Allah (سبحانه وتعالى) şöyle buyurmuştur:

"Artık benden size bir hidayet gelir de, kim benim hidayetime tabi olursa artık dalâlete düşmez ve şekavete uğramaz."[43]

İbni Abbas (رضي الله عنه) ta şöyle demiştir:

"Allah, Kur'ân okuyan ve içerisindekilerle amel eden kimseyi, dünyada dalâlete ve Âhirette meşakkate düşürmemeyi tekeffül etmiştir."

Allah (سبحانه وتعالى) yine şöyle buyurmuştur:

"İman edenler ve imanlarına zulüm karıştırmayanlar, işte onlar içindir emniyet ve onlardır hidâyete erenler."[44]

---

[43] Tâhâ Sûresi, 123. âyet

[44] En'âm Sûresi, 82. âyet

Onlar için, Âhiret'te azabtan emin olma vardır. Onlar için, dünyada dalâletten emin olma vardır. Ve onlar, dünyada hidayete ermiş olanlardır; dalâlete düşen kimseler değildirler; dalâlete düşüren kimseler değildirler. Âhiret'te, insanların korktuğu gün, insanların dehşete düştüğü gün, kalplerin korkudan parça parça olduğu gün, onlar güven içerisinde olurlar.

Şüphesiz ki Ehli Sünnet ve'l-Cemaat ve Ehli Hak, Allah (سبحانه وتعالى)'nın: **"En büyük korku onları mahzun etmez. Ve melekler onları karşılarlar: 'Bu size vaad edilen gününüzdür.'** (derler)**."**[45] ve **"Muhakkak ki: 'Rabbimiz Allah'tır' deyip, sonra istikamet üzere olanların üzerlerine melekler nüzul ederler** (ve derler ki)**: 'Korkmayın ve mahzun olmayın. Ve size vaad olunmuş olan cennet ile müjdelenin.Biz dünya hayatında ve ahirette sizin dostlarınızız. Ve orada nefislerinizin iştahı neyi çekiyorsa sizin içindir ve orada ne isterseniz sizin içindir. Gafur ve Rahîm'den ikram olarak.'**[46] âyetlerinde geçtiği üzere emniyet içerisinde olurlar.

İşte bu sayılanlar, Allahu (سبحانه وتعالى)'nın: **"Erkekten veya kadından kim mü'min olarak bir sâlih amel işlerse, artık ona mutlaka güzel bir hayat yaşatırız ve**

[45] Enbiya Sûresi, 103. âyet
[46] Fussılet Sûresi, 30-32. âyetler

onları, mutlaka işlemiş oldukları amellerin ecirlerinden daha güzeliyle mükâfaatlandıracağız."[47] şeklinde buyurduğu üzere, selîm akîdenin dünya ve Âhiret'teki sonuçlarıdır. Bunlar, Allah (سبحانه وتعالى)'nın, Ehli Sünnet ve'l-Cemaat'a ve Ehli Hak'a verdiği güvencelerdir. Çünkü onlar 'âcilde[48] ve âcilde[49] hayır üzeredirler.

Allah (سبحانه وتعالى), lütfu keremi ile bizleri ve sizleri onlardan eylesin. Allah subhânehûdan, bize hakkı hak olarak göstermesini ve bizi hakka tâbi olmakla rızıklandırmasını; bize bâtılı bâtıl olarak göstermesini ve bizi bâtıldan ictinab etmekle rızıklandırmasını dileriz.

Bu sözümü söyler ve Allah'tan kendim için, sizin için ve tüm Müslümanlar için mağfiret dilerim.

Allah'ın salât ve selamı Nebîmiz Muhammmed'e ve onun tüm âlinin ve ashabının üzerine olsun.

---

[47] dünyada
[48] Âhiret'te
[49] Nahl Sûresi, 97. âyet

Her kimin itikadı, Resûl (صلى الله عليه وسلم) ve ashabının itikadlarına muvafık olursa, şüphesiz ki o kimse, Allah'ın azabından necat bulur ve Cennete girer. Bunun için, bu akîdeye iltizam eden ve bu akîde üzere sebat eden fırka, "Fırka-i Naciyye (Kurtulan Fırka)" olarak adlandırılmıştır.

Bu fırkanın bu isimle adlandırılmasının sebebi onun, Allah (عز وجل)'nin azabından kurtulmuş olmasına râcidir. İşte o, yetmişüç fırka arasından bir fırkadır. Diğer fırkalar ise Ateş'tedir -(bundan) Allah'a sığınırız-.

müellif